

УДК: (332.1:330.322.2)
JEL E 20, P 24, E 22, E 62

ЛАЙКО О.І.

д-р екон. наук.

ст. наук. співроб.

Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: alexlayko@gmail.com

ЧАБАРОВ В.О.

канд. екон. наук

доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеської національної академії харчових технологій

Канатна дорога, 112, м. Одеса, Україна, 65000

E-mail: walsibarov@te.net.ua

АРАФТЕНІЙ А.М.

аспірант

Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: ar_92@ukr.net

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЧИННИКИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У статті надано визначення чинників інституціонального забезпечення стимулювання інвестиційної діяльності в економіці України в умовах провадження реформи децентралізації. Проаналізовані тенденції падіння обсягів іноземних капіталовкладень свідчать про низьку ефективність застосовуваних заходів активізації інвестиційних процесів в національній економіці, визначені основні причини невдач, серед яких ключову роль відіграє недосконалість існуючого інституціонального забезпечення, його невідповідність реальним потребам продуктивних сил. Встановлено, що в сучасних умовах провадження реформи децентралізації, ключовою ланкою впровадження регуляторів інвестиційної активності стають територіальні громади. Запропоновані заходи щодо підтримки діяльності на рівні територіальних громад за допомогою інструментів економічного, інформаційного, фінансового, маркетингового та інших видів стимулювання з використанням вертикальних та горизонтальних типів взаємодії суб'єктів господарювання в територіальних громадах.

Ключові слова: *інвестиції і децентралізація, інституціональне забезпечення інвестування, активізація інвестиційної діяльності, територіальні громади*

LAIKO O.I.

Dr.Sc. (Economics),

Institute Of Market Problems And Economic&Ecological Research of the

National Academy Of Sciences Of Ukraine

Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine

E-mail: alexlayko@gmail.com

CHABAROV V.O.

cand. of econ. sciences

associate professor,

associate professor of Management and Logistics Department

Odessa national academy of food technologies

Kanatnaya Str., 112, Odessa, Ukraine

E-mail: walsibarov@te.net.ua

ARAFTEENII A.M.

graduate student

Institute Of Market Problems And Economic&Ecological Research of the

National Academy Of Sciences Of Ukraine

Frantsuzskiy Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine

E-mail: ar_92@ukr.net

INSTITUTIONAL FACTORS OF INVESTMENT ACTIVITIES IMPROVING IN THE NATIONAL ECONOMY UNDER THE TERMS OF DECENTRALIZATION

The article defines the factors of institutional support for the stimulating of investment activity in the Ukrainian economy under the influence of decentralization reform. The analyzed tendencies of falling volumes of foreign investments indicate poor performance of the applied measures of activation of investment processes in the national economy. The main causes of failure of investment activities are determined, among which the key role is played by the imperfection of the existing institutional support, because of its non-compliance with the real needs of the productive forces. It is established that in modern conditions when decentralization reform is being implemented, territorial communities become a key element in the implementation of investment activity regulators. It is stated that inconsistency of the informal and formal components of the institutional provision of investment development of territorial communities appears in the legislative mismatch with the real rules and conditions of the business entities, the excessive negative influence of informal institutions and the lack of subordinate acts that would ensure the implementation of strategic institutional tasks of investment development. The proposed conceptual idea of investment activity regulation is to join measures of institutional support of development on the national and basic levels. The legislative rules that establish general principles for the maintaining of investment activities and for the forming of united communities are to be supported with specific regulators that are to stimulate inter-communities cooperation and create appropriate business climate in basic territorial formations. The measures of the institutional support improving are proposed and their activity is to be realized on the levels of national economy and territorial communities with the help of tools of economic, informational, financial, marketing and other types of stimulation with the use of vertical and horizontal types of interaction of economic entities in the territorial communities. The main emphasis is made on measures of local incentives in territorial communities support, for instance: regional marketing tools are aimed on the creation of investment brand of the territory, informational tools consist of creation of local information bases and passports of investment abilities of the territories. The task for further research in this direction and for their practical implementation is the development of measures and mechanisms for the cooperation stimulating of community representatives in order to form their own ability to influence the state of the investment climate of the community.

Key words: investments and decentralization, institutional provision of investments, activation of investment activity, territorial communities.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Сучасні умови децентралізації системи економічного управління ставлять завдання щодо необхідності стимулювання інвестиційного розвитку заходами формування сприятливого інвестиційного середовища як на макрорівні, так і на рівні територіальних громад. Територіальна громада та підприємства, що забезпечують її потреби, є складними соціально-економічними системами, діяльність яких тісно пов'язана між собою. Це означає, що якість функціонування кожного з них залежить від діяльності інших.

Формування сприятливого інвестиційного клімату для забезпечення активізації соціально-економічного розвитку національної системи господарювання та регіонів є стратегічним завданням для держави з огляду на постійну потребу в фінансових ресурсах, підсилену наслідками світової фінансової кризи, та з огляду на практичну відсутність інституціонального іноземного інвестування і якісно суттєвих капіталовкладень, які б спрямовувались на модернізацію економічної системи.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Питання інвестиційної діяльності в територіальних громадах визначали в своїх роботах В.Б. Авер'янов, О.П. Кириленко, Б.С. Малиняк, А. Пелехатий.

Особливу увагу питанню формування інституціонального середовища для активізації капіталовкладень приділено в роботах Б.В. Буркинського [1, 2], В.М. Гесця, В.П. Жука, Кравціва В.С., Ю.В. Макогона, М.І. Мельник, І. Підоричевої, І.З. Сторонянської, С.М. Ткача.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема активізації інвестиційної діяльності є не досить вирішеною. В сучасних умовах дефіциту бюджетів, низької

інвестиційної привабливості українських територій для інвесторів активізація саморозвитку є одним з реальних виходів зі скрутної ситуації і стимулювання соціально-економічного зростання, завдяки високому ступеню концентрації фінансово-матеріальних ресурсів. Однак складним і необхідним завданням, яке доведеться при цьому виконати є формування сприятливого інституціонального забезпечення. Належні умови для реалізації наявного ресурсного потенціалу, які можна визначити як діловий клімат при цьому відіграють вирішальну роль, оскільки головні перепони, що бентежать іноземних та внутрішніх інвесторів, як свідчать результати досліджень провідних фахівців в питанні інвестиційного розвитку знаходяться в площині інституціональних перетворень [3].

Формулювання цілей дослідження. Основною метою даної статті є визначення концептуальних напрямів стимулювання інвестиційної діяльності в національній економіці в умовах децентралізації шляхом створення сприятливого інституціонального середовища та на основі визначення особливостей інвестиційного процесу на макрорівні і на базовому рівні - в територіальних громадах. Заходи по створенню сприятливого інституціонального середовища умовно поділяються на такі, що реалізуються у вертикальному порядку втілення управлінських рішень або шляхом активізації горизонтальних зв'язків при реалізації інвестиційних проектів в територіальних громадах. Остання група підходів, вважаємо, є ключовою для сучасних умов децентралізації.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Створення належних умов для підвищення конкурентоспроможності регіону, забезпечення його сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва, зайнятості населення та підвищення добробуту населення є пріоритетним напрямом діяльності місцевих органів влади. Реалізація зазначеного потребує залучення значних інвестиційних ресурсів в модернізацію реального сектору економіки, регіональної інфраструктури, створення нових високотехнологічних виробництв в пріоритетних галузях господарського комплексу області.

Одним із важливих факторів забезпечення сталого розвитку економіки країни є її інвестиційна привабливість. На сьогоднішній день є досить актуальною проблема низького рівня капіталовкладень та відсутність інвестицій.

Інвестиційний клімат є комплексною категорією і одночасно, вважаємо, є складовою іншої комплексної категорії інвестиційного потенціалу, в якому поєднуються ресурсні можливості, гуманітарна складова і умови провадження інвестиційної діяльності [4].

Оцінка стану інвестиційного клімату в регіонах на основі офіційних статистичних даних може бути зведена до визначення динаміки і якості капіталовкладень, які є індикаторами успішності інвестиційної діяльності в минулих і поточних періодах, а також можливою є оцінка величини ресурсної складової інвестиційного потенціалу.

Вважається, що найбільш затребуваною формою капіталовкладень для економіки країни, що розвивається, є прямі іноземні інвестиції, оскільки вони дозволяють реалізовувати стратегічні проекти та завдяки іноземним інвестиціям в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління та інше. Однак питома вага іноземного інвестування в економіці країни та регіонів є заниженою і постійно скорочується [5], тому стратегічну значущість іноземного інвестування вітчизняні реалії та динаміка не в змозі підтвердити. За останні 3 роки відбувається значне зниження загального обсягу залучених іноземних інвестицій в економіку України, зокрема, в порівнянні з 2013 роком обсяг інвестицій майже на 30% (рис.1).

Для залучення капіталовкладень на основі покращення інвестиційного клімату використовуються різні інструменти та заходи, які умовно можна розділити на комплексні та диференційовані. Останні реалізуються відносно відокремлено та можуть носити економічний, соціальний, адміністративний та інший характер та, за способом впливу, бути прямими або непрямими. Однак найбільшу результативність, за досвідом розвинених країн або економічних систем, що прогресивно розвиваються мають комплексні регуляторні заходи, спрямовані на покращення інвестиційного клімату за допомогою поєднання ряду диференційованих інструментів під єдиною концептуальною, методичною і навіть адміністративною базою.

Одним з найбільш розповсюджених комплексних інструментів впливу і покращення інвестиційного клімату є створення на території спеціальних умов господарювання (як правило з наданням податкових пільг) і з адміністративним оформленням особливого статусу такої території.

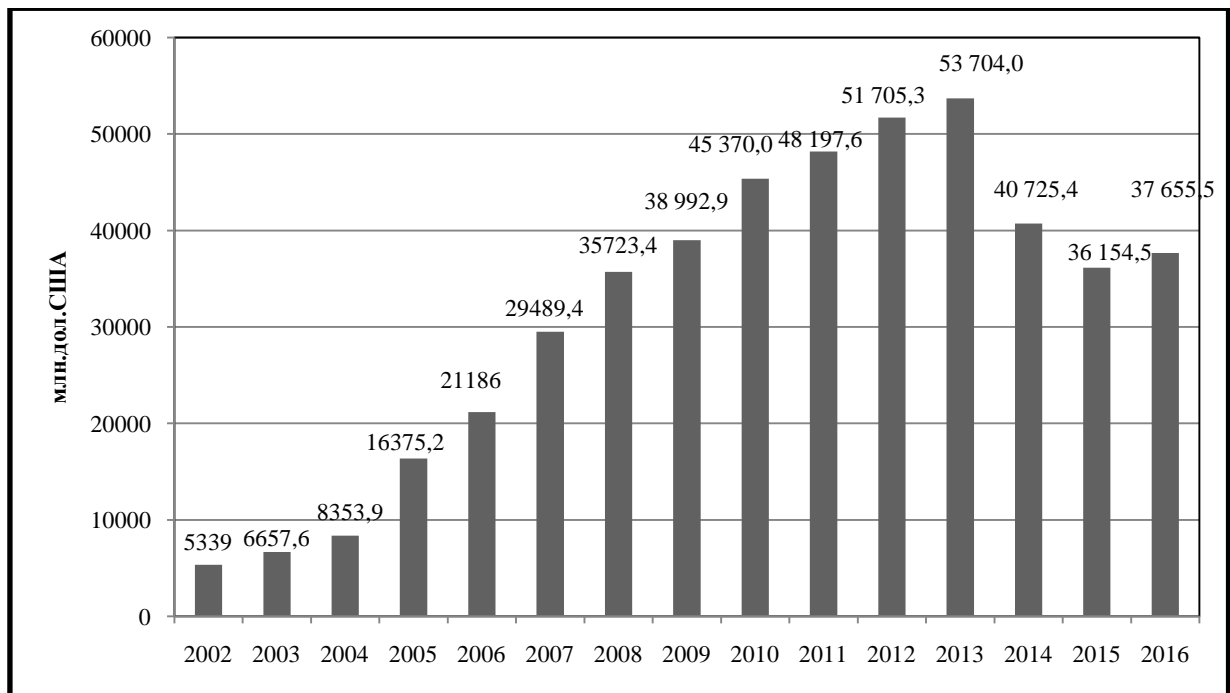

Рис.1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2002-2016 роки [6]

Досвід створення спеціальних територій економічного розвитку свідчить про різні результати і наявність економічного ефекту - від стрімкого залучення інвестицій та впровадження інновацій, які надають можливості для активізації соціально-економічного розвитку території до негативних наслідків у вигляді майже повної відсутності інвестицій та використання таких територій суб'єктами господарювання в якості інструментів оптимізації оподаткування та організації відтоку фінансового капіталу в офшорні зони. Можна припустити, що успішність реалізації проекту по створенню спеціальної території стимулювання соціально-економічного розвитку інвестиційно-інноваційними заходами залежить від комплексної сумісності вжитих економічних, адміністративних стимуляторів та наявного інституціонального забезпечення для функціонування такої території, разом з наявною інфраструктурою. Підтвердженням цього може стати оцінка результативності функціонування території зі спеціальними умовами стимулювання соціально-економічного розвитку як в Україні, так і за кордоном.

Для покращення стану інвестиційного клімату в регіонах та в масштабах держави, за інформацією Міністерства закордонних справ України [7], вживаються заходи для поліпшення інвестиційного клімату, що дійсно підтверджується зростанням індексів інвестиційної привабливості України та її регіонів за даними рейтингових агенцій та Світового банку, однак визнані в світі рейтинги носять рекомендаційний характер для інвесторів і не свідчать про факти залучення капіталовкладень. Обсяги надходження інвестицій в основний капітал в Україні не перевищують 8,2 млрд. грн. на рік, причому спостерігається динаміка стрімкого падіння обсягів іноземного інвестування. В Україні наявне загальне падіння інвестиційної активності, яке результує у вигляді гальмування участі в процесах світового обігу фінансового капіталу. Вплив глобальних кризових явищ спричинив додатковий впливу на інвестиційну активність в Україні, але суттєвих змін при повторенні загальносвітових тенденцій з певним часовим лагом не відбулось (табл. 1).

Таблиця 1

Потоки чистих прямих іноземних інвестицій в країнах Світу, млрд.дол.

	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Угорщина	8,505	70,631	75,013	-2,967	-20,934	10,506	10,619	-3,778	12,522	0,967
Кіпр	1,162	2,295	2,338	2,831	35,956	-21,6	7,644	-12,637	1,088	5,243
Австрія	81,288	68,885	6,311	14,293	-22,006	22,974	5,22	0,451	11,293	5,747
Данія	12,834	11,809	2,191	3,918	-11,766	13,556	2,754	0,862	0,677	1,671

Велика Британія	252,653	209,515	253,454	14,547	66,735	27,012	46,751	54,473	71,364	50,439
Німеччина	59,856	50,845	30,926	56,669	86,054	97,481	65,464	62,712	9,445	46,227
Голландія	209,981	734,01	195,192	95,931	115,73	331,838	239,755	363,76	94,377	67,457
Україна	7,808	10,193	10,7	4,769	6,451	7,207	8,175	4,509	0,847	3,05
Бельгія	33,684	96,588	190,543	86,528	111,49	158,029	6,683	-35,815	-16,408	-20,716

Джерело: [8].

Роль заходів стимулювання інвестиційної активності в національній економіці розкривається повною мірою завдяки їхній гармонізованій інституціоналізації.

Через низьку активність участі України та її регіонів в процесі світового обміну капіталу глобальні кризові явища не спричинили суттєвого впливу на динаміку залучення інвестицій, в порівнянні з іншими країнами світу. Однак в таких розвинених країнах як Франція, Великобританія, Фінляндія, Швейцарія наявна потужна інвестиційна інфраструктура, в умовах якої вирівнювання зовнішнього інвестиційного балансу країн є питанням часу.

Однією з ключових причин невдач сфері залучення інвестиційних ресурсів в національну економіку та в системи господарювання територіальних громад є недосконалість інституціонального забезпечення, а саме:

Неузгодженість формальної та неформальної складових інституціонального забезпечення економічного розвитку та інвестиційних процесів. Реальні потреби суб'єктів господарювання та представників територіальних громад не супроводжуються відповідними підтримками з боку офіційного інституціонального забезпечення – законодавчих норм та регуляторних правил.

Законодавчі основи для формування сприятливого інвестиційного клімату в країні не є сформованими повністю і не відповідають прийнятому курсу на децентралізацію системи економічного управління, не передбачають застосування спеціальних економічних та адміністративних заходів стимулювання інвестиційної діяльності в розрізі проектів, на території громад, а не з прив'язкою до суб'єктів господарювання.

Застосовувані раніше заходи стимулювання інвестиційної активності у вигляді створення вільних економічних зон не мали успіху, оскільки більш потужний вплив мали умови правової, політичної та геополітичної нестабільності, а надані податкові пільги призвели лише до оптимізації оподаткування суб'єктами господарювання, що вели діяльність на території таких зон. Застосування податкових пільг та їхнє скасування були здійснені двома відповідними законами, причому скасування пільг відбулось не в ході ліквідації спеціальних економічних зон, а в порядку бюджетної оптимізації і за допомогою Закону України «Про державний бюджет на 2005 рік»[9], що додатково підірвало довіру інвесторів. В якості об'єкту для застосування податкових пільг були визначені суб'єкти господарювання, а не інвестиційні проекти, що стало причиною використання спеціальних податкових режимів для оптимізації витрат підприємців, а не для стратегічного розвитку території.

Для оцінки ефективності функціонування обласних державних адміністрацій як органу, відповідального за діяльність адміністрацій вільних економічних зон не було встановлено в якості головного критерію обсяг залучених на територію інвестицій [10].

В сучасних умовах децентралізації системи економічного управління питання активізації інвестиційної діяльності в територіальних громадах є одним з ключових, оскільки повноваження і відповідальність, згідно до європейського принципу субсидіарності, передаватимуться, все більшою мірою, на рівень територіальних громад.

Існують різні заходи стимулювання інвестиційної діяльності в територіальних громадах (рис.2). Інвестиційна політика громади повинна реалізовуватись на основі дотримання наступних основних принципів:

- 1)забезпечення інвесторам рівних прав та умов у здійсненні інвестиційної діяльності;
- 2)дотримання та захист законних прав та інтересів інвесторів;
- 3)надання інвесторам гарантій від некомерційних ризиків, зумовлених погіршенням умов вкладання інвестицій, викликаних прийняттям місцевих регуляторних актів;
- 4)узгодження інтересів потенційних інвесторів та завдань стратегічного розвитку громади;
- 5)концентрація зусиль на покращення інвестиційної інфраструктури.

Рис.2. Інструменти активізації інвестиційної діяльності в територіальних громадах

Формування сприятливого інвестиційного клімату для забезпечення активізації соціально-економічного розвитку національної системи господарювання та регіонів є стратегічним завданням для держави з огляду на постійну потребу в фінансових ресурсах, підсилена наслідками світової фінансової кризи, та з огляду на практичну відсутність інституціонального іноземного інвестування і якісно суттєвих капіталовкладень, які б спрямовувались на модернізацію економічної системи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ключовою проблемою в процесі організації інвестиційного процесу в національній економіці є недосконалість інституціонального забезпечення, його мінливість. Однією з найважливіших складових зниження інвестиційного ризику в територіальній громаді могло б стати введення правила про не погіршення стартових умов інвестора, закріплених в договорі з ним. При цьому, якщо протягом визначеного в договорі періоду з'являються, наприклад, державні нормативні акти, що погіршують податковий клімат в регіоні (територіальній громаді), то адміністрація відповідно до даного правила буде зобов'язана взяти на себе компенсацію можливих втрат інвестора зі свого бюджету. В сучасних умовах України, коли інвестори виявляють зацікавленість у фінансуванні інвестиційних проектів тільки у разі надання їм надійних гарантій з боку органів державної і (або) регіональної влади, дана міра може зробити великий вплив на підвищення результативності інвестиційного процесу в будь-якій територіальній громаді нашої країни.

Неузгодженість неформальної та формальної складових інституціонального забезпечення інвестиційного розвитку територіальних громад проявляється у законодавчій невідповідності реальним правилам та умовам роботи суб'єктів господарювання, надмірним негативним впливом неформальних інститутів та нестачею підзаконних актів, які б забезпечували реалізацію стратегічних інституціональних завдань інвестиційного розвитку.

Дається взначи також проблема деформованості інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності, а саме: відсутність ініціатив щодо формування сприятливих умов для ведення господарської діяльності з боку представників територіальних громад пояснюється слабкорозвиненими горизонтальними зв'язками та відсутністю суттєвих практичних навичок щодо організації взаємного співробітництва між громадами при реалізації спільних інвестиційних проектів.

Завданням для подальших наукових досліджень в цьому напрямку та для їхнього практичного впровадження є розробка заходів та механізмів стимулювання співпраці представників громад з метою формування їхньої власної спроможності щодо впливу на стан інвестиційного клімату території громади.

Результативність роботи по формуванню конкурентних переваг території в рамках позначених напрямів визначає інвестиційну привабливість певної територіальної громади. Інвестиційна привабливість - основний критерій, яким керуються і вітчизняні, і зарубіжні інвестори при ухваленні рішень про вкладення своїх капіталів (ресурсів) в економіку того або іншого району. Інвестиційна привабливість - досить умовний інтегральний показник, що включає різні чинники, що впливають на формування сприятливого клімату для здійснення будь-якої (або певного роду) економічної діяльності на даній території. У ньому знаходить віддзеркалення оцінки ресурсно-сировинного і виробничого потенціалу території; її економіко-географічного положення і інфраструктурної облаштованості; ступені розвиненості провідних інститутів ринкової економіки; рівня соціальної напруженості; ступені забруднення навколишнього середовища; показник бюджетної забезпеченості територіальної громади; характер нормативної бази, податкового режиму і т.п.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буркинський Б. В. Інвестиційно-інноваційний розвиток регіонів Українського Причорномор'я / Б. В. Буркинський, О. І. Лайко. – Одеса: ИПРЕЕДНАУ, 2016. – 497 с.
2. Буркинський Б. В. Активизация инвестиционной деятельности в регионе / Б. В. Буркинський, Е. В. Молина. – Одеса: ИПРЭЭД НАН України, 2003. – 494 с.
3. The U.S. Ukraine Business Council (USUBC) and The Bleyzer Foundation (TBF) [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://www.usubc.org/site/recent-news/ukraine--039-s-investment-climate-survey>.
4. LINK. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.chemonics.com/OurWork/OurProjects/Pages/Ukraine-Local-Investment-and-National-Competitiveness.aspx>.
5. Лайко О.І. Інвестиційний потенціал регіону: використання та непродуктивний відтік капіталу/ ИПРЕЕД НАН України. - Одеса. 2015. - 460с.
6. Прямые иностранные инвестиции в Украине. Структура и динамика ПИИ Украины. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>.
7. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України – Режим доступу до ресурсу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/investment-climat>.
8. Інвестиційний клімат України [Електронний ресурс] // Світовий банк – Режим доступу до ресурсу: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?contextual=region&end=2015&start=2005&view=chart>.
9. Про Державний бюджет України на 2005 рік : Закон України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2285-15>.
10. Про заходи щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності : Постанова від 24 вересня 1999 р. N 1756

REFERENCES

1. Burkynskiy, B. V., & Laiko, O. I. (2016). *Investytsiino-innovatsiyni rozvytok rehioniv Ukrainskoho Prychornomor'ia [Investment and innovation development of the regions of the Ukrainian Black Sea region]*. IPREEDNANU , 497 [in Ukrainian].
2. Burkynskiy, B. V., & Molyna, E. V. (2003). *Aktyvyzatsiya ynvestytsyonnoi deiatelnosti v rehyone [Activation of investment activity in the region]*, IPREEDNANU,497 [in Russian].
3. The U.S. Ukraine Business Council (USUBC) and The Bleyzer Foundation (TBF) (n.d.). *usubc.org*. Retrieved from <http://www.usubc.org/site/recent-news/ukraine--039-s-investment-climate-survey>. [in English]
4. LINK. (n.d.). *chemonics.com*. Retrieved from <http://www.chemonics.com/OurWork/OurProjects/Pages/Ukraine-Local-Investment-and-National-Competitiveness.aspx>.
5. Laiko, O. I. (2015) *Investytsiyni potentsial rehionu: vykorystannia ta neproduktyvnyi vidtik kapitalu [Investment potential of the region: use and unproductive outflow of capital]*. IPREEDNANU,460 [in Ukrainian].
6. Priamyie inostrannyye investitsii v Ukraine. Struktura i dinamika PII Ukrainyi [Foreign direct investment in Ukraine. Structure and dynamics of FDI of Ukraine] (n.d.) *insiders.com.ua* Retrieved from <https://insiders.com.ua/spravochnik/inostrannyye-investitsii>. [in Russian].
7. Investytsiyni klimat v Ukraini [Investment Climat in Ukraine] (n.d.) *mfa.gov.ua* Retrieved from <http://mfa.gov.ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>. [in Ukrainian].
8. Investytsiyni klimat v Ukraini [Investment Climat in Ukraine] (n.d.) *data.worldbank.org* Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?contextual=region&end=2015&start=2005&view=chart>. [in Ukrainian].
9. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2005 rik : Zakon Ukrainy [On the State Budget of Ukraine for 2005 : The Law of Ukraine] (n.d.) *zakon5.rada.gov.ua* Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2285-15>. [in Ukrainian].
10. Pro zakhody shchodo stvorennia ta funktsionuvannia spetsialnykh (vilnykh) ekonomichnykh zon i terytorii iz spetsialnym rezhymom investytsiinoi diialnosti : Postanova vid 24 veresnia 1999 r. N 1756 [On Measures for the Establishment and Functioning of Special (Free) Economic Zones and Territories with a Special Regime of Investment Activity : Resolution of September 24, 1999 N 1756]. *Kabinet Ministriv Ukrainy - Cabinet of Ministers of Ukraine*. (n.d.) *zakon2.rada.gov.ua* Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1756-99-%D0%BF> [in Ukrainian].